

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus

kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä

Annettu päivänä kuuta 2012

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 50 §:n nojalla:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Sovelтамisala

Tätä asetusta sovelletaan terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tarkoitettuun kiireelliseen hoitoon. Asetuksessa säädetään kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen järjestämisen erikoisalakohtaisista edellytyksistä. Asetuksessa säädetään edellytyksistä niillä erikoisaloilla, joissa potilaiden yhdenvertaisuus, potilasturvallisuus ja päivystyspalvelujen laatu vaativat erityisiä järjestelyjä.

2 §

Kiireellisen hoidon antaminen ja päivystyksen järjestäminen

Kiireellistä hoitoa on oltava saatavilla kunnan tai kuntayhtymän ilmoittamalla tavalla kaikkina vuorokauden aikoina joko kiireettömän hoidon yhteydessä tai päivystysyksikössä. Päivystys voidaan toteuttaa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon päivystyksenä, yhteispäivystyksenä tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Yhteispäivystys sisältää sekä perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon päivystyspalveluja.

Kiireellisen hoidon tarpeen arviointi ja hoito järjestetään yhtenäisin lääketieteellisin tai hammaslääketieteellisin perustein.

Osana päivystyksen kokonaisuutta on otettava huomioon suun terveydenhuollon palvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä

iäkkäiden henkilöiden ja vammaisten henkilöiden tarvitsemat palvelut.

3 §

Henkilöstön rakenne

Kiireellistä hoitoa antavan toimintayksikön käytössä on oltava riittävän koulutuksen ja työkokemuksen omaava sekä alueen olosuhteet tunteva moniammatillinen henkilökunta. Toimintayksikössä on oltava kaikkina vuorokauden aikoina saatavissa virkasuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään oleva laillistettu lääkäri.

Kiireellistä hoitoa tarvitsevia perusterveydenhuollon potilaita voidaan ohjata riittävän koulutuksen ja kokemuksen omaavan sairaanhoitajan tai muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön vastaanotolle.

Alaikäiset potilaat on otettava huomioon kaikilla päivystyksen tasoilla ja heidän hoidon tarpeen arvioinnissaan on oltava mukana lasten sairauksiin perehtynyt sairaanhoitaja tai muu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö.

4 §

Yhteistyö ja valmiuden ylläpito

Erityisvastuualueella on sovittava päivystävistä toimintayksiköistä ja niiden työnjaosta ottaen huomioon väestön palvelutarve, sosiaalipäivystys, apteekkipäivystys, liikenneyhteydet ja muut päivystysvalmiuden ylläpitoon vaikuttavat seikat. Päivystystoiminnassa on otettava huomioon sekä normaaliolojen erityistilanteet, päivystyksen ruuhka-

tilanteet että terveydenhuoltolain 38 §:ssä tarkoitettu alueellinen valmiussuunnitelma.

Erityisvastuualueella on sovittava yhteen ensihoitopalvelu, palvelutasopäätökset ja päivystävien toimintayksiköiden väliset etäisyydet siten, että kiireellisen hoidon laatu ja potilasturvallisuus voidaan turvata.

5 §

Päivystyksen johtaminen

Päivystävässä toimintayksikössä on oltava eri vuorokauden aikoina päivystyksestä vastaava laillistettu lääkäri, joka johtaa päivystystoimintaa sekä vastaa päivystyksen kokonaisuudesta ja moniammatillisen yhteistyön järjestämisestä sekä potilasturvallisuuden edellyttämistä hoito- ja toimintaohjeista.

6 §

Palveluista tiedottaminen

Kunnan tai kuntayhtymän on huolehdittava siitä, että väestöllä on saatavilla riittävä tieto siitä, miten toimia hätätilanteissa ja äkillisen sairastumisen tai tapaturman yhteydessä, mihin ottaa yhteyttä ja mistä tarvittavat palvelut on saatavilla.

Kiireellisen hoidon neuvonta on järjestettävä siten, että siihen on eri vuorokauden aikana varattu riittävästi koulutettuja ja riittävän työkokemuksen omaavia terveydenhuollon ammattihenkilöitä.

7 §

Päivystyksen kiireellisyysluokat

Päivystyksestä vastaava lääkäri tai hänen antamiensa ohjeiden mukaan muu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö voi ohjata potilaan hoidettavaksi joko päivystysyksikössä, toisessa terveydenhuollon toimintayksikössä tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Ohjauksessa on otettava huomioon päivystysyksikössä noudatettavat kiireellisyysluokat ja yksilöllinen hoidon tarpeen ja riskin arviointi.

Potilas on otettava hoidettavaksi päivystysyksikössä, jos potilaan terveydentila ja

toimintakyky sekä sairauden tai vamman ennakoitavissa oleva kehitys huomioon ottaen hoitoa ei voi kiireellisyyden vuoksi siirtää seuraavaan päivään tai viikonlopun yli, tai jos kiireellisen hoidon toteutuminen muualla on epävarmaa tai kohtuutonta.

Potilas voidaan ohjata käyttämään terveyskeskuksen virka-ajan mukaisia palveluja tai muuhun hoitoyksikköön terveydenhuollon järjestämissuunnitelman mukaisesti, jos käynnin voi siirtää lääketieteellisin tai hammaslääketieteellisin perustein potilaan terveydentilan tai toimintakyvyn vaarantumatta.

Päivystysyksikköön ei-lääketieteellisestä syystä hakeutuvalle henkilölle on annettava mahdollisuus keskustella päivystyksen sairaanhoitajan tai sosiaalihuollon ammattihenkilön kanssa ja saada ohjaus sosiaalipäivystyksen tai muiden tarvitsemiensa palvelujen piiriin.

8 §

Hoidon varmistaminen

Päivystyksestä vastaavan lääkärin tai hänen ohjeidensa mukaan muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön on huolehdittava potilaan tarpeen mukaisesta jatkohoidon tai muun hoidon järjestämisestä kunnan perusterveydenhuollossa, erikoissairaanhoidossa tai muutoin sovittavalla tavalla.

Potilaalle on annettava riittävät, tarvittaessa kirjalliset ohjeet siitä, miten hän seuraa oireitaan, missä tilanteessa hänen on otettava yhteyttä terveydenhuollon ammattihenkilöön ja missä jatkohoito tapahtuu.

9 §

Päihtynyt potilas

Terveydenhuollon päivystysyksikköön hakeutuneen tai sinne tuodun päihtyneen henkilön hoidon tarve on arvioitava terveydenhuollossa. Päihtymys ei saa estää henkilön hoidon tarpeen arviointia tai hoidon järjestämistä. Päihtyneen henkilön akuuttihoitoon yhteydessä on arvioitava myös päihdehuollon tarve.

2 luku

Erikoisalakohdaiset edellytykset

10 §

Sisätaudit ja kardiologia

Ympäri vuorokautisesti päivystävässä sisätautien erikoisalan toimintayksikössä on oltava välittömästi saatavilla sisätautien erikoislääkäri tai sisätautien hoitoon perehtynyt lääkäri. Toimintayksikössä on oltava valmius laaja-alaiseen hätätilanteiden tunnistamiseen ja hoidon aloittamiseen riittävien laboratorio- ja kuvantamis-tutkimuksien avulla tarvittaessa etäkonsultaatioiden tukemana. Lisäksi toimintayksikössä on oltava valmius verikeskustoimintaan ja tehostettuun valvontaan.

Erityisvastuualueella on sovittava kardiologian ympärivuorokautisen päivystyksen järjestämisestä ja potilaiden hoitoonohjauksesta siten, että tarpeenmukainen toimenpiteellinen hoito on saatavissa vähintään yhdessä erityisvastuualueen päivystysyksikössä.

11 §

Neurologia

Neurologisia päivystyspotilaita hoitavassa toimintayksikössä on oltava valmius neurologisten hätätilojen tunnistamiseen, tarvittaessa etäkonsultaatioiden tukemana sekä edellytykset aloittaa taudin edellyttämä hoito.

Erityisvastuualueella on sovittava neurologian ympärivuorokautisen päivystyksen järjestämisestä ja potilaiden hoitoonohjauksesta siten, että riittävät tehohoidon ja aivohalvauksyksikön palvelut ovat saatavissa.

12 §

Kirurgia

Kiireetöntä kirurgista leikkaustoimintaa harjoittavassa terveydenhuollon toimintayksikössä, jossa potilaita otetaan seurattavaksi sairaalaan osastolle, on oltava oireiden tai hoidon hättävien vaikutusten edellyttämä kirurgian erikoisalan päivystys, joka pystyy arvioi-

maan hoidon tarpeen ja varmistamaan tarvittaessa potilaan siirron ympärivuorokautista kirurgista leikkaushoitoa antavaan yksikköön.

Ympäri vuorokautista päivystyksellistä kirurgista toimintaa harjoittavassa toimintayksikössä on oltava valmius leikkaushoitoon, leikkauksen jälkeiseen seurantaan ja tehohoitoon. Toimintayksikössä on oltava välittömästi saatavilla kirurgian erikoisalojen erikoislääkäri tai kirurgisten sairauksien hoitoon perehtynyt lääkäri. Sairaalassa on oltava valmius sekä tukieliinkirurgian että sisäelinkirurgian erikoisalojen erikoislääkärin antamaan vaikeasti sairaan tai loukkaantuneen potilaan hoidon tarpeen arviointiin ja leikkaushoitoon sekä mahasuolikanavan tähytystutkimuksiin ja -toimenpiteisiin.

Erityisvastuualueella on sovittava valmiudesta vaikeasti vammautuneen potilaan ja neurokirurgisen potilaan siirtämiseksi tarvittaessa vaativan erikoissairaanhoidon yksikköön.

13 §

Naistentaudit, synnytykset ja lastentaudit

Synnytyksiä hoitavassa sairaalassa on oltava välitön valmius sikiön, vastasyntyneen lapsen ja synnyttäjän hoidon tarpeen arviointiin ja välittömästi tarvittavaan hoitoon, tehostettuun seurantaan sekä hoitoon liittyviin laboratoriotutkimuksiin ja verensiirtoihin.

Toimintayksikössä on oltava välittömästi saatavilla naistentautien- ja synnytysten sekä anestesiologyn erikoislääkärit tai synnytysten hoitoon ja nukutuksiin hyvin perehtyneet lääkärit.

Synnytyksiä hoitavassa sairaalassa on oltava riittävästi kättilöitä ja leikkausta avustavaa henkilökuntaa sekä tarvittavat tilat, välineet ja laitteet, jotta kiireelliset hoidot voidaan toteuttaa välittömästi. Lastenlääkärin tai lastentautien hoitoon hyvin perehtyneen lääkärin nopea saatavuus on turvattava. Sairaallalla on oltava valmius synnyttäjän tai vastasyntyneen siirtämisestä tarvittaessa vaativan erikoissairaanhoidon yksikköön.

Jos synnytyksiä hoitavaan toimintayksikköön on keskitetty riskiryhmien hoito, vastasyntyneiden hoitoon perehtyneen lastenlää-

kärin on oltava välittömässä valmiudessa antamaan hoitoa vastasyntyneelle.

14 §

Psykiatria

Psykiatriaa päivystävässä toimintayksikössä on oltava valmius arvioida ja seurata mielenterveyspotilaiden kriisitilanteita ensisijaisesti avohoitoon ja vapaaehtoisuuteen perustuvilla palveluilla. Tahdosta riippumattomaan hoitoon ottaminen ja hoito edellyttävät, että kaikkina vuorokauden aikoina toimintayksikössä on saatavilla psykiatrian erikoisalojen erikoislääkäri tai psykiatrinen häiriöiden hoitoon perehtynyt lääkäri.

Psykiatriseen päivystykseen tulleen potilaan terveydentilan arviointia varten on oltava käytettävissä riittävän laajasti somaattisten erikoisalojen asiantuntemusta sekä riittävät kuvantamis- ja laboratoriotutkimukset.

15 §

Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuollossa päivystyspalvelu on järjestettävä alueellisesti yhteen sovittaen

hammaslääkäripäivystyksenä. Tilojen on oltava päivystysvastaanotto toimintaan soveltuvat, jotta hoito voidaan suorittaa hammaslääketieteellisten vaatimusten mukaisesti asianmukaisilla välineillä ja laitteilla sisältäen panoraamatomografialaitteella kuvantamiseen.

Erityisvastuualueella on järjestettävä yhteistoiminnassa ympärivuorokautinen suun terveydenhuollon päivystys. Ympärivuorokautisessa päivystyksessä on oltava valmius suu- ja leukakirurgian erikoisalan vaatimiin tutkimustoimenpiteisiin mukaan lukien vaikeasti sairaan tai loukkaantuneen potilaan tutkiminen ja hoito. Ympärivuorokautisen päivystyksen yhteydessä on oltava valmius leikkaushoitoon ja leikkauksen jälkeiseen seurantaan sekä tehohoitoon.

16 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1. päivänä toukokuuta 2014.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.